

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (veliki senat)

z dne 5. decembra 2017*

„Predhodno odločanje – Člen 325 PDEU – Sodba z dne 8. septembra 2015, Taricco in drugi (C-105/14, EU:C:2015:555) – Kazenski postopek v zvezi s kaznivimi dejanji na področju davka na dodano vrednost (DDV) – Nacionalna zakonodaja, v kateri so določeni zastaralni roki, zaradi katerih lahko kazniva dejanja niso kaznovana – Škodovanje finančnim interesom Evropske unije – Obveznost neuporabe določb nacionalnega prava, ki bi lahko posegale v obveznosti, ki so državam članicam naložene s pravom Unije – Načelo zakonitosti v kazenskem pravu“

V zadevi C-42/17,

katero predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Corte costituzionale (ustavno sodišče, Italija) z odločbo z dne 23. novembra 2016, ki je na Sodišče prispela 26. januarja 2017, v kazenskem postopku proti

M. A. S.,

M. B.,

ob udeležbi

Presidente del Consiglio dei Ministri,

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi K. Lenaerts, predsednik, A. Tizzano, podpredsednik, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça (poročevalec), C.G. Fernlund in C. Vajda, predsedniki senatov, A. Borg Barthet, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, M. Safjan, F. Biltgen, sodniki, K. Jürimäe, sodnica, M. Vilaras in E. Regan, sodnika,

generalni pravobranilec: Y. Bot,

sodni tajnik: R. Schiano, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 29. maja 2017,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za M. A. S. G. Insolera, A. Soliani in V. Zeno-Zencovich, odvetniki,
- za M. B. N. Mazzacuva in V. Manes, odvetnika,

* Jezik postopka: italijanščina.

- za italijansko vlado G. Palmieri, agentka, skupaj z G. De Bellisom, G. Galluzzo in S. Fiorentinom, avvocati dello Stato,
- za Evropsko komisijo P. Rossi, J. Baquero Cruz, H. Krämer in K. Banks, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 18. julija 2017

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 325(1) in (2) PDEU, kakor je bil razložen v sodbi z dne 8. septembra 2015, Taricco in drugi (C-105/14, EU:C:2015:555) (v nadaljevanju: sodba Taricco).
- 2 Ta predlog je bil predložen v okviru kazenskega postopka proti M. A. S. in M. B. zaradi kaznivih dejanj na področju davka na dodano vrednost (DDV).

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Člen 325(1) in (2) PDEU določa:

„1. Unija in države članice preprečujejo goljufije in vsa druga nezakonita dejanja, ki škodijo finančnim interesom Unije, z ukrepi, sprejetimi v skladu s tem členom, ki delujejo svarilno in so takšni, da v državah članicah, ter v institucijah, organih, uradih in agencijah Unije, omogočajo učinkovito zaščito.

2. Države članice sprejmejo za preprečevanje goljufij, ki škodijo finančnim interesom Unije, enake ukrepe, kakršne sprejmejo za preprečevanje goljufij, ki škodijo njihovim lastnim finančnim interesom.“

Italijansko pravo

- 4 Člen 25 ustave določa:

„Vsakdo mora imeti dostop do sodišča, ustanovljenega z zakonom.

Nihče ne sme biti kaznovan drugače kot na podlagi zakona, ki je začel veljati pred storjenim dejanjem.

Nikomur se ne smejo izreči varnostni ukrepi, razen v primerih, ki jih določa zakon.“

- 5 Člen 157 codice penale (kazenski zakonik), kakor je bil spremenjen z legge n. 251 (zakon št. 251) z dne 5. decembra 2005 (GURI št. 285 z dne 7. decembra 2005) (v nadaljevanju: kazenski zakonik), določa:

„Kaznivo dejanje zastara v roku, ki je enak najdaljši kazni, ki jo zakon določa za to kaznivo dejanje; ne glede na to je zastaralni rok za težja kazniva dejanja najmanj šest let, za lažja kazniva dejanja pa najmanj štiri leta, tudi če se sme zanje izreči samo denarna kazen.

[...]“

6 Člen 160 kazenskega zakonika določa:

„Zastaranje se pretrga, če je izdana obsodilna sodba ali kaznovalni nalog.

Zastaranje pretrgajo tudi sklep o odreditvi osebnih previdnostnih ukrepov [...] [in] odločba o razpisu predhodne obravnave [...].

Če je bilo zastaranje pretrgano, začne teči znova od dneva pretrganja. Če več dejanj pretrga zastaranje, to začne teči z zadnjim od teh dejanj; vendar se roki iz člena 157 nikakor ne morejo podaljšati čez roke iz člena 161, drugi odstavek, razen za kazniva dejanja iz člena 51(3a) in (3c) zakona o kazenskem postopku.“

7 Člen 161, drugi odstavek, kazenskega zakonika določa:

„Zastaralni rok se lahko zaradi pretrganja zastaranja podaljša za največ četrtno najdaljšega določenega trajanja, [...] kar pa ne velja za pregon kaznivih dejanj na podlagi člena 51(3a) in (3c) zakona o kazenskem postopku.“

8 Člen 2 decreto legislativo n. 74, nuova disciplina dei reati in materia di imposte sui redditi e sul valore aggiunto (zakonska uredba št. 74 o novi ureditvi kaznivih dejanj na področju dohodnine in davka na dodano vrednost) z dne 10. marca 2000 (GURI št. 76 z dne 31. marca 2000, v nadaljevanju: uredba št. 74/2000) določa, da kdor odda lažni obračun DDV, ki temelji na računih ali drugih dokumentih za neobstoječe transakcije, se kaznuje z zaporom od enega leta in šest mesecev do šestih let.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 9 Sodišče je v sodbi Taricco odločilo, da člen 160, zadnji odstavek, kazenskega zakonika in v povezavi z njim člen 161 tega zakonika (v nadaljevanju: zadevni določbi kazenskega zakonika), ker ti določbi določata, da se z dejanjem, ki pretrga zastaranje kazenskega pregona velikih goljufij na področju DDV, zastaralni rok podaljša zgolj za četrtno njegovega prvotnega trajanja, lahko posegata v obveznosti, ki jih imajo države članice na podlagi člena 325(1) in (2) PDEU, če bi ti določbi preprečevali naložitev učinkovitih in odvratilnih sankcij v veliko primerih velikih goljufij, ki škodijo finančnim interesom Unije, ali če bi bili z njima za primere goljufij, ki škodijo finančnim interesom zadevne države članice, določeni daljši zastaralni roki kot za primere goljufij, ki škodijo finančnim interesom Unije. Sodišče je odločilo tudi, da mora pristojno nacionalno sodišče zagotoviti polni učinek člena 325(1) in (2) PDEU, po potrebi tako, da ne uporabi določb nacionalnega prava, katerih učinek bi bil, da zadevna država članica ne bi spoštovala obveznosti, ki so ji naložene z navedenima določbama Pogodbe DEU.
- 10 Corte suprema di cassazione (vrhovno kasacijsko sodišče, Italija) in Corte d'appello di Milano (pritožbeno sodišče v Milanu, Italija), ki sta pri Corte costituzionale (ustavno sodišče, Italija) vložili zahtevi za presojo ustavnosti, menita, da se pravilo, ki izhaja iz navedene sodbe, uporablja v okviru dveh postopkov, ki potekata pred njima. Predmet obeh postopkov so namreč kazniva dejanja, za katera velja uredba št. 74/2000 in jih je mogoče kvalificirati kot huda. Poleg tega bi taka kazniva dejanja zastarala, če bi se uporabili zadevni določbi kazenskega zakonika, medtem ko bi lahko navedena postopka v nasprotnem primeru pripeljala do obsodbe.
- 11 Poleg tega Corte d'appello di Milano (pritožbeno sodišče v Milanu) dvomi, da se je v postopku, ki poteka pred njim, spoštovala obveznost, ki izhaja iz člena 325(2) PDEU. Kaznivo dejanje hudodelskega združevanja za tihotapljenje tujih tobačnih izdelkov, določeno v členu 291c decreto del Presidente della Repubblica n. 43, recante approvazione del testo unico delle disposizioni legislative in materia doganale (uredba predsednika republike št. 43 o potrditvi enotnega besedila zakonskih določb na področju carin)

z dne 23. januarja 1973 (GURI št. 80 z dne 28. marca 1973), čeprav je primerljivo s kaznivimi dejanji, za katera velja uredba št. 74/2000, kot so ta iz postopkov v glavni stvari, namreč ni predmet istih pravil glede omejitve zastaralnega roka, kot veljajo za ta kazniva dejanja.

- 12 Zato Corte suprema di cassazione (vrhovno kasacijsko sodišče) in Corte d'appello di Milano (pritožbeno sodišče v Milanu) menita, da v skladu s pravilom iz sodbe Taricco ne bi smela uporabiti zastaralnega roka, določenega v zadevnih določbah kazenskega zakonika, in bi morala o zadevi odločiti.
- 13 Corte costituzionale (ustavno sodišče) dvomi o skladnosti te rešitve z najvišjimi načeli italijanskega ustavnega reda in s spoštovanjem neodtujljivih pravic. To sodišče zlasti meni, da bi lahko navedena rešitev posegala v načelo zakonitosti v kazenskem pravu, ki med drugim zahteva, da so kazenske določbe natančno določene in da ne smejo veljati retroaktivno.
- 14 V zvezi s tem je Corte costituzionale (ustavno sodišče) pojasnilo, da je ureditev zastaranja v kazenskih zadevah v italijanskem pravnem redu institut materialnega prava in da zato spada na področje uporabe načela zakonitosti iz člena 25 italijanske ustave. Zato bi moralo biti zastaranje določeno z natančnimi pravili, ki veljajo v času storitve zadevnega kaznivega dejanja.
- 15 Po mnenju Corte costituzionale (ustavno sodišče) sta ga zadevni nacionalni sodišči v teh okoliščinah pozvali, naj se izreče o tem, ali je bila s pravilom iz sodbe Tarrico spoštovana zahteva „določnosti“, ki jo morajo po ustavi izpolnjevati materialni kazenski predpisi.
- 16 Zato bi bilo treba najprej preveriti, ali bi zadevna oseba v času storitve zadevnega kaznivega dejanja lahko vedela, da pravo Unije nacionalnemu sodišču nalaga, naj ob obstoju pogojev, določenih v navedeni sodbi, ne uporabi zadevnih določb kazenskega zakonika. Poleg tega naj bi zahteva, da mora biti storilec kaznivega dejanja pred njegovo storitvijo nedvoumno seznanjen s kaznivostjo dejanja in kaznijo, ki se uporabi, izhajala tudi iz upoštevene sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice v zvezi s členom 7 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisane 4. novembra 1950 v Rimu (v nadaljevanju: EKČP).
- 17 Drugič, predložitveno sodišče ugotavlja, da v sodbi Taricco niso dovolj pojasnjeni elementi, ki jih mora nacionalno sodišče upoštevati pri ugotovitvi obstoja „veliko primerov“, na katere se veže uporaba pravila, ki izhaja iz te sodbe, in da torej diskrecijska pravica sodišč s to sodbo ni omejena.
- 18 Poleg tega to sodišče meni, da v sodbi Taricco ni bilo odločeno o skladnosti pravila, določenega v njej, z najvišjimi načeli italijanskega ustavnega reda in da je ta naloga izrecno zaupana pristojnim nacionalnim sodiščem. V zvezi s tem trdi, da je v točki 53 te sodbe navedeno, da če nacionalno sodišče odloči, da zadevnih nacionalnih določb kazenskega zakonika ne uporabi, bo moralo zagotoviti tudi spoštovanje temeljnih pravic zadevnih oseb. Dodaja, da je v točki 55 navedene sodbe pojasnjeno, da je taka neuporaba predvidena pod pogojem, da nacionalno sodišče preveri spoštovanje pravic obtožencev.
- 19 Poleg tega predložitveno sodišče navaja, da se je Sodišče v sodbi Taricco o vprašanju skladnosti pravila, navedenega v tej sodbi, s členom 49 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina) izreklo le v zvezi z načelom prepovedi retroaktivnosti. Sodišče pa naj ne bi preučilo drugega vidika načela zakonitosti v kazenskem pravu, in sicer zahteve, da morajo biti predpisi glede ureditve kazenskih sankcij dovolj natančni. Vendar naj bi šlo za zahtevo, ki je del skupnih ustavnih tradicij držav članic in je vključena tudi v sistem varstva na podlagi EKČP ter zato ustreza splošnemu načelu prava Unije. Tudi če bi bilo treba ureditev zastaranja v kazenskih zadevah v italijanskem pravnem redu šteti za institut procesnega prava, pa ostaja dejstvo, da bi jo bilo treba uporabiti na podlagi natančno določenih pravil.

20 V teh okoliščinah je Corte costituzionale (ustavno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje postavilo ta vprašanja:

- „1. Ali je treba člen 325(1) in (2) PDEU razlagati tako, da kazenskemu sodišču nalaga, da ne uporabi nacionalne ureditve zastaranja, ki v veliko primerih ovira pregon velikih goljufij, ki škodijo finančnim interesom Unije, oziroma ki za goljufije, ki škodujejo finančnim interesom Unije, določa krajše zastaralne roke od tistih, ki so določeni za goljufije, ki škodujejo finančnim interesom države, tudi če ta neuporaba nima zadostno določene pravne podlage?
2. Ali je treba člen 325(1) in (2) PDEU razlagati tako, da kazenskemu sodišču nalaga, da ne uporabi nacionalne ureditve zastaranja, ki v veliko primerih ovira pregon velikih goljufij, ki škodijo finančnim interesom Unije, oziroma ki za goljufije, ki škodujejo finančnim interesom Unije, določa krajše zastaralne roke od tistih, ki so določeni za goljufije, ki škodujejo finančnim interesom države, tudi če je v pravnem redu države članice zastaranje del kazenskega materialnega prava in zanj velja načelo zakonitosti?
3. Ali je treba [sodbo Taricco in drugi] razlagati tako, da kazenskemu sodišču nalaga, da ne uporabi nacionalne ureditve zastaranja, ki v veliko primerih ovira pregon velikih goljufij, ki škodijo finančnim interesom Unije, oziroma ki za goljufije, ki škodujejo finančnim interesom Evropske unije, določa krajše zastaralne roke od tistih, ki so določeni za goljufije, ki škodujejo finančnim interesom države, tudi če je ta neuporaba v nasprotju z najvišjimi načeli ustavnega reda države članice ali z neodtujljivimi pravicami osebe, ki so priznane z ustavo države članice?“

21 S sklepom predsednika Sodišča z dne 28. februarja 2017, M. A. S. in M. B. (C-42/17, neobjavljen, EU:C:2017:168), je bilo ugodeno predlogu predložitvenega sodišča, da se ta zadeva obravnava po hitrem postopku iz člena 23a Statuta Sodišča Evropske unije in člena 105(1) Poslovnika Sodišča.

Vprašanja za predhodno odločanje

Uvodne ugotovitve

- 22 Najprej je treba opozoriti, da postopek predhodnega odločanja, ki je določen v členu 267 PDEU, vzpostavlja dialog med dvema sodiščema, in sicer med Sodiščem in sodišči držav članic, katerega namen je zagotoviti enotnost razlage prava Unije ter tako zagotoviti njegovo skladnost, polni učinek in avtonomijo (glej v tem smislu mnenje 2/13 (Pristop Unije k EKČP) z dne 18. decembra 2014, EU:C:2014:2454, točka 176).
- 23 Postopek na podlagi člena 267 PDEU je tako instrument sodelovanja med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, s katerim prvo zagotavlja drugim razlago prava Unije, ki jo potrebujejo za rešitev spora, ki ga obravnavajo (glej v tem smislu sodbo z dne 5. julija 2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, točka 16).
- 24 V zvezi s tem je treba poudariti, da mora Sodišče, kadar odgovarja na vprašanja za predhodno odločanje, v okviru delitve pristojnosti med sodišči Unije in nacionalnimi sodišči upoštevati tak dejanski in pravni okvir, v katerega se uvrščajo ta vprašanja, kot je opredeljen v predložitveni odločbi (sodba z dne 26. oktobra 2017, Argenta Spaarbank, C-39/16, EU:C:2017:813, točka 38).
- 25 Navesti je treba, da je Tribunale di Cuneo (sodišče v Cuneu, Italija) v okviru postopka, ki je pripeljal do sodbe Taricco, Sodišče spraševalo o razlagi členov 101, 107 in 119 PDEU ter člena 158 Direktive Sveta 2006/112/ES z dne 28. novembra 2006 o skupnem sistemu davka na dodano vrednost (UL 2006, L 347, str. 1).

- 26 Vendar je Sodišče v sodbi Taricco presodilo, da je za kazenski postopek, ki poteka pred tem italijanskim sodiščem, nujno, da temu poda razlago člena 325(1) in (2) PDEU.
- 27 Corte costituzionale (ustavno sodišče) v postopku v glavni stvari odpira vprašanje morebitne kršitve načela zakonitosti v kazenskem pravu, ki bi lahko izhajala iz obveznosti, določene v sodbi Taricco, naj se zadevni določbi kazenskega zakonika ne uporabita, glede na, prvič, materialno naravo pravil o zastaranju, določenih v italijanskem pravnem redu, ki pomeni, da morajo biti ta pravila v času storitve očitanih kaznivih dejanj razumno predvidljiva za posameznike, ne da bi jih bilo mogoče retroaktivno spremeniti *in pejus*, in drugič, zahtevo, da mora vsaka nacionalna zakonodaja v zvezi z ureditvijo kaznivosti temeljiti na zadostno določeni pravni podlagi, da lahko omeji in usmeri presojo nacionalnega sodišča.
- 28 Zato mora Sodišče ob upoštevanju vprašanj, ki jih je predložitveno sodišče postavilo glede tega načela in s katerimi ni bilo seznanjeno v zadevi, v kateri je bila izrečena sodba Taricco, pojasniti razlago člena 325(1) in (2) PDEU, podano v navedeni sodbi.

Prvo in drugo vprašanje

- 29 Predložitveno sodišče s prvim in drugim vprašanjem, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 325(1) in (2) PDEU razlagati tako, da nacionalnemu sodišču nalaga, naj v okviru kazenskega postopka glede kaznivih dejanj, povezanih z DDV, ne uporabi nacionalnih določb o zastaranju, ki spadajo pod nacionalno materialno pravo ter preprečujejo naložitev učinkovitih in odvračilnih kazenskih sankcij v veliko primerih velikih goljufij, ki škodijo finančnim interesom Unije, ali pa za primere goljufij, ki škodijo navedenim interesom, določajo krajše zastaralne roke kot za primere goljufij, ki škodijo finančnim interesom zadevne države članice, tudi če bi izvrševanje te obveznosti vodilo do kršitve načela zakonitosti v kazenskem pravu zaradi nedoločnosti zakona, ki se uporablja, ali zaradi njegove retroaktivne uporabe.
- 30 Opozoriti je treba, da člen 325(1) in (2) PDEU državam članicam nalaga, da preprečujejo nezakonita dejanja, ki škodijo finančnim interesom Unije, z ukrepi, ki delujejo odvračilno in so učinkoviti, in jim zlasti nalaga sprejetje enakih ukrepov za preprečevanje goljufij, ki škodijo finančnim interesom Unije, kot jih sprejmejo za preprečevanje goljufij, ki škodijo njihovim lastnim finančnim interesom.
- 31 Ker pa lastni viri Unije v skladu s Sklepom Sveta z dne 26. maja 2014 o sistemu virov lastnih sredstev Evropske unije (2014/335/EU, Euratom) (UL 2014, L 168, str. 105) med drugim zajemajo prihodke iz uporabe enotne stopnje od usklajene osnove za odmero DDV, ki je določena v skladu s pravili prava Unije, tako obstaja neposredna zveza med pobiranjem prihodkov od DDV ob spoštovanju prava Unije, ki se uporabi, in dajanjem ustreznih virov iz naslova DDV na razpolago proračunu Unije, saj lahko vsaka vrzel pri pobiranju prvih povzroči zmanjšanje drugih (glej v tem smislu sodbi z dne 26. februarja 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, točka 26, in Taricco, točka 38).
- 32 Države članice morajo zagotoviti učinkovito pobiranje lastnih sredstev Unije (glej v tem smislu sodbo z dne 7. aprila 2016, Degano Trasporti, C-546/14, EU:C:2016:206, točka 21). Glede na to morajo navedene države članice izterjati zneske, ki ustrezajo lastnim sredstvom, ki so bili zaradi goljufij odtegnjeni od proračuna Unije.
- 33 Države članice imajo pri zagotavljanju pobiranja vseh prihodkov od DDV in s tem varstva finančnih interesov Unije svobodo pri izbiri sankcij, ki se uporabijo in ki lahko zajemajo upravne sankcije, kazenske sankcije ali kombinacijo obojih (glej v tem smislu sodbi z dne 26. februarja 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, točka 34, in Taricco, točka 39).

- 34 V zvezi s tem pa je treba navesti, prvič, da so lahko kazenske sankcije nujne za odvračilno in učinkovito preprečevanje nekaterih primerov velikih goljufij na področju DDV (glej v tem smislu sodbo Taricco, točka 39).
- 35 Tako morajo države članice, da ne bi kršile obveznosti iz člena 325(1) PDEU, zagotoviti, da se v primerih velikih goljufij, ki škodijo finančnim interesom Unije na področju DDV, naložijo kazenske sankcije, ki so učinkovite in odvračilne (glej v tem smislu sodbo Taricco, točki 42 in 43).
- 36 Zato je treba ugotoviti, da države članice kršijo obveznosti, ki so jim naložene s členom 325(1) PDEU, če s kazenskimi sankcijami, sprejetimi za kaznovanje velikih goljufij na področju DDV, ni mogoče zagotoviti učinkovitega pobiranja celotnega tega davka. Glede na to morajo države članice zagotoviti tudi, da pravila o zastaranju, določena v nacionalnem pravu, omogočajo učinkovit pregon kaznivih dejanj, povezanih s takimi goljufijami.
- 37 Drugič, države članice morajo v skladu s členom 325(2) PDEU za preprečevanje goljufij, ki škodijo finančnim interesom Unije, med drugim na področju DDV, sprejeti enake ukrepe, kakršne sprejmejo za preprečevanje goljufij, ki škodijo njihovim lastnim finančnim interesom.
- 38 V zvezi s posledicami morebitne neskladnosti nacionalne zakonodaje s členom 325(1) in (2) PDEU, je iz sodne prakse Sodišča razvidno, da ta člen državam članicam nalaga natančne obveznosti rezultata, ki niso odvisne od nikakršnega pogoja glede uporabe pravil, določenih v teh določbah (glej v tem smislu sodbo Taricco, točka 51).
- 39 Pristojna nacionalna sodišča morajo torej obveznostim, ki izhajajo iz člena 325(1) in (2) PDEU, dati polni učinek in ne smejo uporabiti nacionalnih določb, med drugim na področju zastaranja, ki v okviru postopka, ki se nanaša na huda kazniva dejanja na področju DDV, preprečujejo uporabo učinkovitih in odvračilnih sankcij za boj zoper goljufije, ki škodijo finančnim interesom Unije (glej v tem smislu sodbo Taricco, točki 49 in 58).
- 40 Opozoriti je treba, da so se zadevne nacionalne določbe v točki 58 sodbe Taricco šteje za take, ki lahko posegajo v obveznosti, ki jih zadevni državi članici nalaga člen 325(1) in (2) PDEU, če bi navedene določbe preprečevale naložitev učinkovitih in odvračilnih kazenskih sankcij v veliko primerih velikih goljufij, ki škodijo finančnim interesom Unije, ali bi bili z njimi za primere goljufij, ki škodijo navedenim interesom, določeni krajši zastaralni roki kot za primere goljufij, ki škodijo finančnim interesom te države članice.
- 41 Prvič, nacionalni zakonodajalec mora določiti pravila o zastaranju, ki omogočajo izpolnitev obveznosti iz člena 325 PDEU glede na ugotovitve, ki jih je Sodišče navedlo v točki 58 sodbe Taricco. Ta zakonodajalec mora namreč zagotoviti, da nacionalna ureditev zastaranja v kazenskih zadevah ne pripelje do nekaznovanja velikega števila primerov velikih goljufij na področju DDV ali da za obtožence ni strožja v primerih goljufij, ki škodijo finančnim interesom zadevne države članice, kot v primerih goljufij, ki škodijo finančnim interesom Unije.
- 42 V zvezi s tem je treba opozoriti, da to, da nacionalni zakonodajalec podaljša zastaralni rok s takojšnjim učinkom, kar velja tudi za očitana dejanja, ki še niso zastarala, načeloma ne posega v načelo zakonitosti v kazenskem pravu (glej v tem smislu sodbo Taricco, točka 57, in sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice, navedeno v tej točki).
- 43 Vendar je treba dodati, da področje varstva finančnih interesov Unije z določitvijo kazenskih sankcij spada med deljene pristojnosti Unije in držav članic v smislu člena 4(2) PDEU.

- 44 V obravnavani zadevi ureditev zastaranja, ki se uporablja za kazniva dejanja v zvezi z DDV, v času nastanka dejstev v postopku v glavni stvari ni bila predmet uskladitve s strani zakonodajalca Unije, pri čemer je deloma do njene uskladitve prišlo šele s sprejetjem Direktive (EU) 2017/1371 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2017 o boju proti goljufijam, ki škodijo finančnim interesom Unije, z uporabo kazenskega prava (UL 2017, L 198, str. 29).
- 45 Italijanska republika je lahko torej v tem času svobodno določila, da ta ureditev v njenem pravnem redu – tako kot pravila o določitvi kaznivih dejanj in kazni – spada pod materialno kazensko pravo in zato za njo tako kot za zadnjenavedena pravila velja načelo zakonitosti v kazenskem pravu.
- 46 Pristojna nacionalna sodišča pa so dolžna, če morajo v postopkih v teku odločiti o tem, ali zadevnih določb kazenskega zakonika ne bodo uporabila, zagotoviti spoštovanje temeljnih pravic oseb, obtoženih storitve kaznivega dejanja (glej v tem smislu sodbo Taricco, točka 53).
- 47 V zvezi s tem lahko nacionalni organi in sodišča uporabijo nacionalne standarde varstva temeljnih pravic, pod pogojem, da se s to uporabo ne posega v raven varstva, ki je zagotovljena z Listino, kot jo razlaga Sodišče, niti v primarnost, enotnost in učinkovitost prava Unije (sodba z dne 26. februarja 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, točka 29 in navedena sodna praksa).
- 48 Pristojna nacionalna sodišča morajo zlasti pri naložitvi kazenskih sankcij zagotoviti spoštovanje pravic obtožencev, ki izhajajo iz načela zakonitosti v kazenskem pravu.
- 49 Po mnenju predložitvenega sodišča pa te pravice ne bi bile spoštovane, če se v okviru postopkov, ki tečejo pred njim, ne bi uporabile zadevne določbe kazenskega zakonika, ker, prvič, zadevne osebe, preden je bila razglašena sodba Taricco, ne bi mogle razumno predvideti, da člen 325 PDEU nacionalnemu sodišču v pogojih, določenih v tej sodbi, nalaga, naj navedenih določb ne uporabi.
- 50 Drugič, isto sodišče meni, da nacionalno sodišče ne more opredeliti konkretne vsebine pogojev, v katerih naj ne bi uporabilo teh določb, in sicer v primeru, v katerem naj bi te preprečevale naložitev učinkovitih in odvračilnih sankcij v veliko primerih velikih goljufij, ne da bi prestopilo meje diskrecijske pravice, določene z načelom zakonitosti v kazenskem pravu.
- 51 V zvezi s tem je treba opozoriti na pomen – tako v pravnem redu Unije kot tudi v nacionalnih pravnih redih – načela zakonitosti v kazenskem pravu, ki je v njegovih zahtevah glede predvidljivosti, natančnosti in prepovedi retroaktivnosti kazenskega zakona, ki se uporablja.
- 52 To načelo, kot je navedeno v členu 49 Listine, zavezuje države članice ob izvajanju prava Unije v smislu njenega člena 51(1), za kar gre, kadar v okviru obveznosti, ki so jim naložene s členom 325 PDEU, določijo naložitev kazenskih sankcij za kazniva dejanja na področju DDV. Zato obveznost zagotovitve učinkovitega pobiranja sredstev Unije ne sme nasprotovati navedenemu načelu (glej po analogiji sodbo z dne 29. marca 2012, Belvedere Costruzioni, C-500/10, EU:C:2012:186, točka 23).
- 53 Poleg tega je načelo zakonitosti v kazenskem pravu del skupnih ustavnih tradicij držav članic (glede načela prepovedi retroaktivnosti kazenskega zakona glej sodbi z dne 13. novembra 1990, Fedesa in drugi, C-331/88, EU:C:1990:391, točka 42, in z dne 7. januarja 2004, X, C-60/02, EU:C:2004:10, točka 63) in je določeno v različnih mednarodnih pogodbah, med drugim v členu 7(1) EKČP (glej v tem smislu sodbo z dne 3. maja 2007, Advocaten voor de Wereld, C-303/05, EU:C:2007:261, točka 49).
- 54 Iz Pojasnil k Listini o temeljnih pravicah (UL 2007, C 303, str. 17) je razvidno, da ima v skladu s členom 52(3) Listine pravica, zagotovljena v njenem členu 49, enako vsebino in obseg kot pravica, zagotovljena v EKČP.

- 55 Glede zahtev, ki izhajajo iz načela zakonitosti v kazenskem pravu, je treba navesti, prvič, da je Evropsko sodišče za človekove pravice v zvezi s členom 7(1) EKČP presodilo, da morajo kazenske določbe v skladu s tem načelom spoštovati določene zahteve glede dostopnosti in predvidljivosti, tako glede opredelitve kaznivega dejanja kot tudi glede določitve kazni (glej ESČP, 15. november 1996, *Cantoni proti Franciji*, CE:ECHR:1996:1115JUD001786291, točka 29; ESČP, 7. februar 2002, *E. K. proti Turčiji*, CE:ECHR:2002:0207JUD002849695, točka 51; ESČP, 29. marec 2006, *Achour proti Franciji*, CE:ECHR:2006:0329JUD006733501, točka 41, in ESČP, 20. september 2011, *OA O Neftyanaya Kompaniya Yukos proti Rusiji*, CE:ECHR:2011:0920JUD001490204, točke od 567 do 570).
- 56 Drugič, poudariti je treba, da zahteva po določnosti zakona, ki se uporablja in ki je sestavni del navedenega načela, pomeni, da zakon jasno opredeli kazniva dejanja in kazni, ki so zagrožene zanje. Ta pogoj je izpolnjen, ko lahko naslovnik predpisa iz besedila zadevne določbe in po potrebi z njeno razlago, ki jo podajo sodišča, razbere, za katera dejanja in opustitve mora kazensko odgovarjati (glej v tem smislu sodbo z dne 28. marca 2017, *Rosneft*, C-72/15, EU:C:2017:236, točka 162).
- 57 Tretjič, načelo prepovedi retroaktivnosti kazenskega zakona nasprotuje med drugim temu, da bi lahko sodišče med kazenskim postopkom kazensko sankcioniralo ravnanje, ki ni prepovedano z nacionalnim pravilom, sprejetim pred storitvijo očitane kaznivega dejanja, ali da bi uvedlo strožja pravila kazenske odgovornosti tistih, ki so predmet takega postopka (glej po analogiji sodbo z dne 8. novembra 2016, *Ognyanov*, C-554/14, EU:C:2016:835, točke od 62 do 64 in navedena sodna praksa).
- 58 V zvezi s tem se, kot je bilo ugotovljeno v točki 45 te sodbe, zahteve po predvidljivosti, natančnosti in prepovedi retroaktivnosti, ki so sestavni del načela zakonitosti v kazenskem pravu, v italijanskem pravnem redu uporabljajo tudi za ureditev zastaranja v zvezi s kaznivimi dejanji na področju DDV.
- 59 Iz tega sledi, prvič, da mora nacionalno sodišče preveriti, ali ugotovitev, ki se zahteva v točki 58 sodbe *Taricco*, da zadevne določbe kazenskega zakonika preprečujejo naložitev učinkovitih in odvratilnih kazenskih sankcij v velikem številu velikih goljufij, ki škodijo finančnim interesom Unije, vodi do položaja negotovosti v italijanskem pravnem redu glede določitve ureditve zastaranja, ki se uporablja, kar naj bi bilo v nasprotju z načelom določnosti zakona, ki se uporablja. Če je dejansko tako, nacionalno sodišče ni dolžno opustiti uporabe zadevnih določb kazenskega zakonika.
- 60 Drugič, zahteve iz točke 58 te sodbe nasprotujejo temu, da nacionalno sodišče v postopkih, ki se nanašajo na osebe, obtožene storitve kaznivih dejanj na področju DDV pred razglasitvijo sodbe *Taricco*, ne uporabi zadevnih določb kazenskega zakonika. Sodišče je v točki 53 navedene sodbe namreč že poudarilo, da bi bilo tem osebam zaradi neuporabe teh določb mogoče naložiti sankcije, ki bi se jim najverjetneje izognile, če bi se navedene določbe uporabile. Tako bi lahko za navedene osebe retroaktivno veljali strožji pogoji kaznovanja od tistih, ki so veljali v času storitve kaznivega dejanja.
- 61 Če bi nacionalno sodišče tako ugotovilo, da obveznost neuporabe zadevnih določb kazenskega zakonika nasprotuje načelu zakonitosti v kazenskem pravu, te obveznosti ne bi bilo dolžno izpolniti, čeprav bi bilo mogoče z njenim spoštovanjem odpraviti nacionalni položaj, ki ni združljiv s pravom Unije (glej po analogiji sodbo z dne 10. julija 2014, *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, točki 58 in 59). Zato mora nacionalni zakonodajalec sprejeti potrebne ukrepe, kot je bilo ugotovljeno v točkah 41 in 42 te sodbe.
- 62 Glede na zgoraj navedene ugotovitve je treba na prvo in drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 325(1) in (2) PDEU razlagati tako, da nacionalnemu sodišču nalaga, da v okviru kazenskega postopka v zvezi s kaznivimi dejanji na področju DDV ne uporabi nacionalnih določb o zastaranju, ki spadajo pod nacionalno materialno pravo ter preprečujejo naložitev učinkovitih in odvratilnih kazenskih sankcij v veliko primerih velikih goljufij, ki škodijo finančnim interesom Unije, ali pa za primere velikih goljufij, ki škodijo navedenim interesom, določajo krajše zastaralne roke kot za primere velikih goljufij, ki škodijo finančnim interesom zadevne države članice, razen če bi bilo zaradi

take neuporabe kršeno načelo zakonitosti v kazenskem pravu zaradi nedoločnosti zakona, ki se uporablja, ali zaradi retroaktivne uporabe zakonodaje, ki nalaga strožje pogoje kaznovanja od tistih, ki so veljali v času storitve kaznivega dejanja.

Tretje vprašanje

- 63 Glede na odgovor na prvo in drugo vprašanje na tretje vprašanje ni treba odgovoriti.

Stroški

- 64 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

Člen 325(1) in (2) PDEU je treba razlagati tako, da nacionalnemu sodišču nalaga, da v okviru kazenskega postopka v zvezi s kaznivimi dejanji na področju davka na dodano vrednost ne uporabi nacionalnih določb o zastaranju, ki spadajo pod nacionalno materialno pravo ter preprečujejo naložitev učinkovitih in odvračilnih kazenskih sankcij v veliko primerih velikih goljufij, ki škodijo finančnim interesom Evropske unije, ali pa za primere velikih goljufij, ki škodijo navedenim interesom, določajo krajše zastaralne roke kot za primere velikih goljufij, ki škodijo finančnim interesom zadevne države članice, razen če bi bilo zaradi take neuporabe kršeno načelo zakonitosti v kazenskem pravu zaradi nedoločnosti zakona, ki se uporablja, ali zaradi retroaktivne uporabe zakonodaje, ki nalaga strožje pogoje kaznovanja od tistih, ki so veljali v času storitve kaznivega dejanja.

Podpisi